

Nr 539

Av herr Heckscher m. fl., om höjning av ortsavdragen vid beskattningen, m. m.

(Lika lydande med motion nr 460 i Första kammaren)

OECD (tidigare OEEC) sammanställer varje år uppgifter angående skattetrycket i de anslutna länderna. Sammanställningen grundas på material som tillhandahålls från de olika finansdepartementen. Uppgifterna är väl inte i alla avseenden direkt jämförbara men torde ändå ge en någorlunda rättvisande bild.

Skatterna är uträknade i procent av den s. k. bruttonationalprodukten. I denna ingår emellertid även värdet av vad som motsvarar underhåll och reparationer och som därför borde frändragas innan man räknar ut skatteandelen, i varje fall om man syftar till att få ett riktigt uttryck för det faktiska skattetrycket. De siffror som återges nedan är alltså i och för sig för låga.

Från den sammanställning som gjordes beträffande skattetrycket 1958 kan utläsas, att Sverige vad angår summa direkta och indirekta skatter — alltså bortsett från socialförsäkringsavgifter — då låg såsom nummer två från toppen räknat. För Sveriges del uppgick procentsiffran till 27,7. Norge låg med 29,3 % högst.

Nu föreligger motsvarande siffror för år 1960. Sverige har enligt dessa ökat den procentuella andelen till 28,1 och intar därmed placeringen såsom nummer ett på listan. Norges procenttal har nämligen sjunkit från 29,3 till 26,5. De närmast därefter liggande staterna har procenttal som med mer än två enheter understiger siffran för Norge.

Toppläget för Sveriges del markeras än tydligare om man blott ser till de direkta skatterna. För Sveriges del är procentsiffran för 1960 här 16,6. Närmast kommer USA med 14,2 och bland de europeiska staterna Norge med 12,3. Sedan 1960 har i vårt land en omfördelning från direkta till indirekta skatter skett. Man kan approximativt uppskatta betydelsen härav sålunda att procenttalet för den direkta skatten nedgår till ca 15 — med motsvarande höjning av den indirekta skattens andel. Även med denna siffra torde Sverige ligga högst i fråga om den direkta skatten. Några ändringar av den direkta skatten i skärpande riktning synes nämligen inte ha genomförts i övriga stater.

Från vårt håll har vi sedan lång tid tillbaka påtalat det orimligt höga skattetrycket i vårt land. De här anförda siffrorna visar, att vår kritik varit

berättigad. De ger också vid handen att den sänkning av den direkta skatten som genomfördes vid 1961 års höstriksdag, ehuru i och för sig ett steg i rätt riktning, är otillräcklig. Enligt vår mening bör man redan nu söka gå vidare på denna väg vad de direkta skatterna beträffar.

En sänkning av skattenivån för de direkta skatterna kan ske på två sätt, nämligen genom en höjning av ortsavdragen och genom en sänkning av skattesatserna. Enligt vår mening bör man i dagens läge använda båda dessa metoder. Höjningen av ortsavdragen innebär den relativt största lättningen för skattskyldiga i de lägre inkomstskikten. Sänkningen av skattesatserna bör i första hand avse vissa mellanskikt som vid höstriksdagen blev ogynnsamt behandlade.

Innan vi ingår på våra konkreta förslag, vill vi först något beröra frågan om fördelningen av skatterna mellan gifta och ensamstående. Sedan mer än tio år tillbaka har från vårt håll hävdats, att tudelningsprincipen vid beskattningen borde genomföras över hela fältet. En sådan princip för äkta makars beskattning har tillämpats i USA sedan 1940-talet och genomfördes för några år sedan i Västtyskland. För Sveriges del infördes tudelningsprincipen i skattesystemet genom beslut av 1952 års riksdag, dock endast i begränsad utsträckning. Den då genomförda ordningen innebar, att tudelningsprincipen reellt — ehuru icke formellt — kom att tillämpas för familjeinkomster upp till 16 000 à 17 000 kronor. Trots det försämrade penningvärdet och trots att från vår sida vid flerfaldiga tillfällen framlagts förslag som skulle ha inneburit en höjning av denna gräns har icke någon ändring företagits förrän vid fjolårets höstriksdag. Enligt nu gällande bestämmelser ligger gränsen vid en familjeinkomst på ca 25 000 kronor.

Vi vidhåller vår uppfattning i fråga om tudelningsprincipen och har för avsikt att fortsätta vårt arbete för att få principen genomförd i dess helhet. För närvarande avser vi dock icke att framställa yrkande därom utan är beredda att nöja oss med krav på en väsentlig höjning av tudelningsgränsen. Den höjning till 25 000 kronor som höstriksdagens beslut innebar finner vi helt otillräcklig. Vi föreslog vid höstriksdagen en skatteskala som skulle innebära en höjning till något över 40 000 kronor. Vårt förslag i förevarande motion överensstämmer i fråga om tudelningsgränsen med vårt förslag vid höstriksdagen.

Den situation som förelåg när finansministern vid 1961 års höstriksdag framlade sin proposition om en förskjutning av skatterna från direkta till indirekta gjorde det omöjligt för oss att aktualisera förslag till begränsning av statsutgifterna i sådan utsträckning som eljest varit möjligt. Dessutom saknades i det väsentliga uppgifter rörande den beräknade inkomstutvecklingen såväl för budgetåret 1961/62 som för budgetåret 1962/63. Med hänsyn bl. a. härtill tvingades vi att begränsa kraven på längre gående sänkningar av den direkta skatten än som finansministern föreslagit. Vi nöjde

oss sålunda med att blott föreslå ändringar i skatteskalan för gifta och begränsade oss där till att förorda en skala som med utgångspunkt från tudelningsprincipen anslöt sig närmare till den av finansministern föreslagna skalan för ensamstående. Vårt då framlagda förslag kunde antagas föranleda en inkomstminskning för staten på kort sikt på ca 200 milj. kronor per år.

I likhet med tidigare år är vi nu i tillfälle att utarbeta ett alternativ till regeringens politik såväl vad avser inkomsterna som i fråga om utgifterna. Vi anser oss därmed kunna aktualisera förslag om skattelättnader av något större räckvidd än vad vi förde fram 1961.

Ett enligt vår mening väsentligt fel i de skatteskalor som genomfördes vid höstriksdagen är den skärpning av progressionen som genomfördes beträffande beskattningsbara inkomster närmast över 6 000 kr. för ensamstående och 12 000 kr. för gifta. Ökningen av skattesatsen i de båda skikt för gifta som ligger närmast ovanför det proportionella skiktet är tio procentenheter. För ensamstående är höjningen tio enheter i det första skiktet närmast ovanför det proportionella. Vi finner en sådan progressions-skärpning vara orimligt stor och föreslår därför viss reducering.

De skalor vi förordar i jämförelse med de gällande får därmed följande utseende.

Beskattningsbar inkomst, kr.	Skatteprocent i skiktet	
	Nuvarande	Vårt förslag

Gifta

0—12 000	10	10
12 000—16 000	20	18
16 000—18 000	30	18
18 000—20 000	30	25
20 000—24 000	38	25
24 000—30 000	38	30
30 000—40 000	43	38
40 000—60 000	48	46

Därefter är skalorna lika.

Ensamstående

0— 6 000	10	10
6 000— 9 000	20	18

Därefter är skalorna lika.

Lättnaden i statsskatten vid ett genomförande av detta förslag skulle uppgå till ca 265 milj. kr. för helt år och i det väsentliga komma gifta skattskyldiga till godo.

Vad ortsavdragen angår innebar höstriksdagens beslut dels ett avskaf-

fande av skattegrupperingen, dels en höjning av ortsavdragsnivån motsvarande 250 kronor för ensamstående och 500 kronor för gifta. Denna höjning av ortsavdragets nominella belopp innebar blott att ortsavdraget återfick sitt realvärde enligt 1957 års beslut, då ortsavdragen senast fastställdes. Någon standardhöjning genomfördes alltså inte. En sådan finner vi så mycket mer motiverad som den vid höstriksdagen samtidigt genomförda höjningen av omsättningsskatten för ett stort antal gifta inom den högsta ortsgruppen — alltså i Stockholm och i väsentliga delar av övre Norrland — innebar en skärpning överstigande den samtidigt genomförda lättningen av den direkta skatten. För vår del föreslår vi att ortsavdraget sättes till 4 700 kronor för gifta och 2 350 kronor för ensamstående. Härigenom skulle en skattelättnad på ca 135 milj. kronor inträda — därvid medräknat även den kommunala inkomstskatten. Vi förutsätter i detta sammanhang att åtgärder vidtages innebärande att kommunerna icke på grund av ortsavdragshöjningen nödgas höja sina utdebiteringssatser.

Från vårt håll har vi tidigare framlagt förslag om viss extra höjning av ortsavdragen för personer som uppbär folkpension i form av ålderspension eller invalidpension. Enligt vår mening talar starka skäl för en sådan förbättring. Med nuvarande ordning får folkpensionär vars inkomst helt eller till huvudsaklig del utgöres av folkpension ett extra avdrag utöver ortsavdraget på högst 3 000 kronor och undgår därigenom skatt. I den mån han skaffar sig inkomst utöver ett ganska obetydligt bottenbelopp minskas emellertid det extra avdraget, vilket betyder att den beskattningsbara inkomsten stiger snabbare än årsinkomsten. Eftersom den inkomstprövade delen av folkpensionen — kommunalt bostadstillägg — samtidigt reduceras, blir folkpensionärens behållning av den extra inkomsten ofta ytterst obetydlig. Exempel kan anföras på att folkpensionären blott får behålla en femtedel eller mindre av intjänad extra inkomst. Förhållandet gör att folkpensionärer ofta betages lusten att skaffa sig extra inkomster. Denna effekt finner vi högst olycklig. Det är i allmänhet så att personer som lämnat sin aktiva verksamhet har ett starkt behov av en sysselsättning som de kan ägna sitt intresse. Detta är även angeläget ur social-medicinsk synpunkt. Statsmakterna bör inte genom sina åtgärder lägga psykologiska hinder i vägen för dessa äldre personer som känner behov av en sysselsättning. För att råda bot på nuvarande missförhållande föreslår vi att ortsavdraget för ålders- och invalidpensionärer fastställs till 3 600 kronor för ensamstående pensionär, 6 000 kronor för äkta makar varav en är pensionär och 7 200 kronor för makar som båda är pensionärer. Skattebortfallet härigenom kan beräknas till ca 35 milj. kronor.

För helt budgetår innebär de i denna motion föreslagna ändringarna skattelättnader på ca 435 milj. kronor.

Åberopande det anförda hemställer vi,
att riksdagen måtte

1) besluta, att ortsavdragen skall höjas med 200 kronor
för äkta makar och 100 kronor för ensamstående, samt på
grund härav antaga följande

Förslag

till

*lag angående ändring av 48 § 2 mom. kommunalskattelagen
den 28 september 1928 (nr 370)*

Härigenom förordnas, att 48 § 2 mom. kommunalskattelagen den 28 sep-
tember 1928 (nr 370) skall erhålla följande ändrade lydelse.

48 §.

2 mom. Skattskyldig fysisk — — — nedan sägs.

Skattskyldig, som under beskattningsåret varit gift och levtt tillsammans
med andra maken, åtnjuter kommunalt ortsavdrag med 4 700 kronor.

Gift skattskyldig, — — — stycke sägs.

Annan skattskyldig än i andra eller tredje stycket sägs (*ensamstående*)
äger åtnjuta kommunalt ortsavdrag med 2 350 kronor.

Har skattskyldig — — — tiotal kronor.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1963, dock att äldre bestämmelser
fortfarande skola gälla i fråga om 1963 års taxering samt i fråga om efter-
taxering för år 1963 eller tidigare år.

2) besluta, att för ålders- och invalidpensionär skall utgå
förhöjda ortsavdrag, nämligen med 3 600 kronor för ensam
pensionär, med 6 000 kronor för makar av vilka en är pen-
sionär och med 7 200 kronor för makar som båda är pen-
sionärer,

samt på grund härav antaga följande

a) *Förslag*

till

lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370)

Härigenom förordnas, att 65 § kommunalskattelagen den 28 september
1928 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives samt att i nämnda
lag skall införas en ny paragraf, benämnd 48 a §, av nedan angiven lydelse.

48 a §.

Vad i 48 § 2 mom. stadgas skall icke gälla skattskyldig fysisk person, som varit här i riket bosatt under *hela* beskattningsåret och som enligt bestämmelserna i 3 § 1 och 2 mom. lagen om folkpensionering är ålders- eller invalidpensionär eller vars make är sådan pensionär. Denne äger att å den i hemortskommunen taxerade inkomsten åtnjuta kommunalt ortsavdrag på sätt nedan sägs.

Skattskyldig, som under beskattningsåret varit gift och levt tillsammans med andra maken, åtnjuter, därest endast en av makarna är pensionär som i första stycket sagts, kommunalt ortsavdrag med 6 000 kronor.

Därest sammanlevande makar båda äro pensionärer enligt ovan, åtnjutes kommunalt ortsavdrag med 7 200 kronor.

Gift skattskyldig, som under beskattningsåret icke levt tillsammans med andra maken, ävensom ogift skattskyldig (varmed jämställes änka, änking eller frånskild) äger, därest han haft hemmavarande barn under 16 år, likaledes åtnjuta kommunalt ortsavdrag med 7 200 kronor.

Annan skattskyldig än i andra, tredje eller fjärde stycket sagts äger åtnjuta kommunalt ortsavdrag med 3 600 kronor.

Bestämmelser om ortsavdrag enligt 48 § 2 mom. skola i tillämpliga delar avse jämväl avdrag enligt 48 a §.

65 §.

Fråga, huruvida skattskyldig är ålders- eller invalidpensionär och huruvida skattskyldig haft barn eller icke, liksom ock frågan om barns ålder skall bedömas efter förhållandena den 1 november året näst före taxeringsåret. Med barn avses jämväl styvbarn ävensom adopterat barn.

I fråga — — — följande beskattningsåret.

De för — — — make avlidit.

Har eljest — — — för taxeringen.

De för — — — haft barn.

(Se vidare anvisningarna.)

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1963, dock att äldre bestämmelser fortfarande skola gälla i fråga om 1963 års taxering samt i fråga om eftertaxering för år 1963 eller tidigare år.

b) *Förslag*
till

förordning om ändrad lydelse av 8 § och 10 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt

Härigenom förordnas, att 8 § och 10 § 1 mom. förordningen den 26 juli

1947 om statlig inkomstskatt skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

8 §.

Skattskyldig fysisk — — — 1 mom. kommunalskattelagen.

Vad i 48 § 2 och 3 mom., 48 a § samt 49 § kommunalskattelagen stadgas angående kommunalt ortsavdrag skall äga motsvarande tillämpning beträffande statligt ortsavdrag.

10 §.

1 mom. Statlig inkomstskatt — — — angivna grundbelopp.

För skattskyldig, som åtnjuter statligt ortsavdrag med belopp, som beräknats med ledning av 48 § 2 mom. andra eller tredje stycket kommunalskattelagen eller 48 a § andra, tredje eller fjärde stycket samma lag och som varit här i riket bosatt under hela eller någon del av beskattningsåret, utgör grundbeloppet:

när den — — — beskattningsbara inkomsten;

när den — — — 65 § av återstoden.

För annan — — — 65 % av återstoden.

Ändå att — — — denna inkomstdel.

Med familjestiftelse — — — ekonomiska intressen.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1963, dock att äldre bestämmelser fortfarande skola gälla i fråga om 1963 års taxering samt i fråga om eftertaxering för år 1963 eller tidigare år.

3) antaga följande

Förslag

till

förordning angående ändrad lydelse av 10 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt

Härigenom förordnas, att 10 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt skall erhålla följande ändrade lydelse.

10 §.

1 mom. Statlig inkomstskatt — — — angivna grundbelopp.

För skattskyldig — — — utgör grundbeloppet:

när den beskattningsbara inkomsten icke överstiger 12 000 kronor: 10 % av den beskattningsbara inkomsten;

när den beskattningsbara inkomsten överstiger

12 000 men icke	18 000 kr.:	1 200 kr. för	12 000 kr. och	18 % av återstoden;
18 000 » »	24 000 » :	2 280 » »	18 000 » »	25 % » » ;
24 000 » »	30 000 » :	3 780 » »	24 000 » »	30 % » » ;
30 000 » »	40 000 » :	5 580 » »	30 000 » »	38 % » » ;
40 000 » »	60 000 » :	9 380 » »	40 000 » »	46 % » » ;
60 000 » »	100 000 » :	18 580 » »	60 000 » »	54 % » » ;
100 000 » »	150 000 » :	40 180 » »	100 000 » »	59 % » » ;
150 000 kr.		: 69 680 » »	150 000 » »	65 % » » .

För annan — — — utgör grundbeloppet:

när den beskattningsbara inkomsten icke överstiger 6 000 kronor: 10 procent av den beskattningsbara inkomsten;

när den beskattningsbara inkomsten överstiger

6 000 men icke	9 000 kr.:	600 kr. för	6 000 kr. och	18 % av återstoden;
9 000 » »	12 000 » :	1 140 » »	9 000 » »	25 % » » ;
12 000 » »	16 000 » :	1 890 » »	12 000 » »	30 % » » ;
16 000 » »	20 000 » :	3 090 » »	16 000 » »	36 % » » ;
20 000 » »	30 000 » :	4 530 » »	20 000 » »	41 % » » ;
30 000 » »	40 000 » :	8 630 » »	30 000 » »	45 % » » ;
40 000 » »	60 000 » :	13 130 » »	40 000 » »	49 % » » ;
60 000 » »	100 000 » :	22 930 » »	60 000 » »	54 % » » ;
100 000 » »	150 000 » :	44 530 » »	100 000 » »	59 % » » ;
150 000 kr.		: 74 030 » »	150 000 » »	65 % » » .

Ändå att — — — denna inkomstdel.

Med familjestiftelse — — — ekonomiska intressen.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1963, dock att äldre bestämmelser alltjämt skola gälla i fråga om 1963 års taxering samt i fråga om eftertaxering för år 1963 eller tidigare år.

Stockholm den 26 januari 1962

Gunnar Heckscher

Leif Cassel

Rolf Eliasson

Tage Magnusson

Eric Nilsson

T. G. von Seth

Ernst V. Staxäng

Karin Wetterström

Carl Östlund